

مرجع‌شناسی تاریخ سلجوقیان

نویسنده
فضل‌کنوش

ترجمه

حسن حضرتی (عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)

آسیه رحمانی‌نژاد

تهران، ۱۳۹۵

مرجع‌شناسی تاریخ سلجوقیان

تألیف: فضل‌ی کنوش

ترجمه: حسن حضرتی - آسیه رحمانی‌نژاد

ناشر: پژوهشکده تاریخ اسلام

مدیرنشر: خلیل قویدل

چاپ اول: ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰

چاپ و صحافی: چاپ تقویم

ردیف انتشار: ۴۶

تومان ۳۰۰۰۰

کلیه حقوق برای پژوهشکده تاریخ اسلام محفوظ است

خیابان ولیعصر (عج)، خیابان شهید عباسی، جنب رستگاران، شهرور شرقی، شماره ۹

تلفن: ۳ - ۷۶۸۶۱ / فاکس: ۸۸۶۷۶۸۶۰ / ایمیل: info@ptc.ac.ir

web: www.ptc.ac.ir

سرشناسه:	کنوش، فضل‌ی، ۱۹۷۵ - م. Konus, Fazlı
عنوان و نام پدیدآور:	مرجع‌شناسی تاریخ سلجوقیان / کنوش، فضل‌ی / کنوش؛ ترجمه حسن حضرتی، آسیه رحمانی‌نژاد.
مشخصات نشر:	تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری:	۴۹۰ ص.
فروست:	پژوهشکده تاریخ اسلام: ۴۶.
شابک:	978-600-7398-18-0: ۳۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
یادداشت:	عنوان اصلی: ©2006. Selçuklular bibliyografyası.
یادداشت:	کتابنامه.
موضوع:	سلجوقیان — کتابشناسی
موضوع:	ترکیه — تاریخ — از آغاز تا ۱۴۵۳ م. — کتابشناسی
شناسه افزوده:	حضرتی، حسن، ۱۳۴۹ -، مترجم
شناسه افزوده:	رحمانی‌نژاد، آسیه، ۱۳۶۶ -، مترجم
شناسه افزوده:	پژوهشکده تاریخ اسلام
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۴ م۴/۵۹۴۷/۷۲۸۴۷
رده‌بندی دیویی:	۰۱۶/۹۵۶۲۰۱۴
شماره کتابشناسی ملی:	۴۱۲۳۳۶۳

سخن اول

تاریخ هر امت و جامعه‌ای با آنکس فراموش‌نشدنی و تمدن آن است. به همین دلیل، علم تاریخ در میان علوم، جایگاهی ویژه یافته است. جامعه اسلامی به عنوان یک امت جهانی، دارای چهارده قرن سابقه تاریخی با ابعاد و عناصری روشن و بدین ابهام است. اهمیت این پیشینه تاریخی و ابعاد گوناگون آن، مانند فرهنگ، تمدن، علوم، اخلاق، فلسفه و هنر و نقش بی‌بدیل آن در تمدن جهان معاصر، تلاش گسترده دانشگاه‌ها و دانشمندان غربی را نیز در راه تحقیق و مطالعه این تاریخ عظیم برانگیخته است؛ تا بدان پایه که معتبرترین منابع و اطلاعات پژوهشی در حوزه‌های گوناگون تاریخ اسلام را در مراکز علمی غرب می‌توان سراغ گرفت.

به رغم توجه ویژه پژوهشگاه‌های دنیای غرب به اسلام، محققان ناتوانی ذاتی آنها از شناخت اسلام ناب و حقیقی - به دلیل عدم دسترسی مستقیم و به دور از تشریف به منابع اصیل و لاجرم اطلاع محدود پژوهشگران از زمینه‌ها و پس‌زمینه‌های یک تحقیق علمی جامع، آغاز حرکتی اساسی و همه‌جانبه از سوی دانشمندان اسلامی به منظور تصحیح و تکمیل تلاش‌های گذشته ضروری است. اگر این حرکت، گسترده، غنی و متکی بر پیشرفته‌ترین روش‌های پژوهشی آغاز شود، بی‌شک تغییرات بنیادی در مسیر این گونه مطالعات در پژوهشگاه‌های مهم دنیا در زمینه تاریخ اسلام و مسائل مختلف آن دور از دسترس نخواهد بود.

هدف اساسی از تأسیس پژوهشکده تاریخ اسلام - که هم اکنون در آغاز راه است - گام زدن در راه تحقق این آرمان می‌باشد. این پژوهشکده با همت و پیگیری استادان ارزشمند تاریخ اسلام و

رشته‌های پیوسته به آن، آغاز به کار کرده و برای نیل به اهداف مقدس خود، آمادۀ همکاری با همه کسانی است که به این اهداف ایمان دارند. از این رو، پاسخگویی به هزاران پرسش را که در خلال مطالعه ۱۴ قرن تاریخ اسلام مورد توجه خواننده و به خصوص پژوهشگران قرار می‌گیرد، وجهۀ همت خود قرار داده است. تحقق این مهم با روش‌های گوناگون دنبال می‌شود، که نشر آثار پژوهشی استادان و کارشناسان - به صورت تألیف و یا ترجمه - مانند اثر حاضر، از جمله آنهاست. البته برنامه‌هایی همچون تشکیل کارگاه‌های تخصصی، نشست‌های علمی تخصصی و حمایت از پروژه‌های پژوهشی مورد نیاز، نیز برای تحقق هدف یاد شده در حال پیگیری و اجراست که ضرورت دارد. کمیت و کیفیت آنها افزایش یابد.

این مرکز هم‌اکنون با شش گروه علمی و زیر نظر شورای علمی فعالیت می‌کند، که ان شاء الله به زودی تعداد آنها به دو برابر افزایش خواهد یافت. از جمله اقدامات کم‌سابقۀ پژوهشکده، تأسیس دانشنامۀ جعفریان تاریخی جهان اسلام است که بزودی اولین مجلد آن عرضه خواهد شد. این دانشنامه با ریاست علمی از استادان هفت گروه علمی مشغول فعالیت است و هزاران مدخل را - تاکنون - همراه با منابع اصلی در پایگاه اینترنتی عرضه کرده است تا دسترسی محققان به منابع را آسان کند.

پژوهشکده تاریخ اسلام به وسیلۀ پایگاه استنادی - با همه پژوهشگران و علاقه‌مندان به مطالعه در سراسر جهان پیوند برقرار می‌کند. این پایگاه، علاوه بر انعکاس همه فعالیت‌های این مرکز علمی، بازتاب‌دهندۀ فعالیت‌های علمی انجام شده توسط مراکز اشخاص دیگر در این رشته است. با فعال شدن پایگاه مزبور، دسترسی پژوهندگان به مرکزی جامع - به سبب، که انعکاس‌دهندۀ همه آثار موجود در زمینه تاریخ اسلام باشد، میسر خواهد شد.

علاوه بر آن، هم‌اکنون کتابخانۀ تخصصی (حقیقی و مجازی) فعال است و به تدریج فعال‌تر خواهد شد. از خداوند بزرگ، برای این تلاش و همه تلاشگران در راه حق و حقیقت، آرزوی موفقیت می‌کنم.

سیدهادی خامنه‌ای

رئیس پژوهشکده تاریخ اسلام

فهرست مطالب

۱۷	دبیاچه
۲۱	مقدمه مؤلف
۲۵	مقدمه پروفیسور مصطفی کسکین
۲۷	درآمد
۳۳	بخش اول، منابع اصلی تاریخ سلجوقیان
۳۳	منابع اسلامی
۳۳	الف- منابع ترکی
۳۳	۱- آثار عمومی (وقایعنامه‌ها)
۳۸	۲- داستان‌های حماسی و حکایت‌های مردمی
۴۳	ب- منابع عربی
۴۳	۱- وقایعنامه‌های خاص
۵۶	۲- وقایعنامه‌های عمومی
۷۵	۳- منابع اصلی سلجوقیان عراق
۷۶	۴- تاریخ شهرها
۸۱	۵- شرح حال‌ها (زیست‌نامه‌ها)
۹۰	۶- آثار جغرافیایی

- ۷- سیاحتنامه‌ها ۱۰۲
- ۸- خاطرات خودنوشت‌ها ۱۰۷
- ۹- آثار مأخذشناختی ۱۰۸
- ج- منابع فارسی ۱۱۱
- ۱- منابع عمومی (وقایع‌نامه‌ها) ۱۱۱
- ۲- منابع اصلی سلاجقه آناتولی ۱۳۰
- ۳- منابع اصلی سلجوقیان عراق ۱۳۵
- ۱- منابع اصلی سلاجقه کرمان ۱۳۶
- ۲- آثار جغرافیایی ۱۳۹
- ۳- مراجع تاریخی شرقی ۱۴۲
- ۷- سیاحتنامه‌ها ۱۴۴
- د- وقایع‌نامه‌های ایران و روم ۱۴۶
- هـ- دیگر منابع ۱۵۰
- ۱- مجموعه‌های منشآت ۱۵۰
- ۲- کتاب‌های استیفاء (مالی) ۱۵۱
- ۳- مناقب‌نامه‌ها و یا ولایت‌نامه‌ها ۱۵۱
- ۴- شجره‌نامه‌ها ۱۵۷
- ۵- فوت‌نامه‌ها ۱۵۷
- منابع مسیحی ۱۶۰
- الف- منابع بیزانسی ۱۶۰
- ب- منابع ارمنی ۱۶۹
- پ- منابع گرجی ۱۷۸
- ت- منابع سریانی ۱۷۹
- ث- وقایع‌نامه‌های صلیبی (لاتین) ۱۸۱
- د- وقایع‌نامه‌های قبرسی ۱۸۳
- س- منابع تجاری ۱۸۳
- ش- سیاحتنامه‌ها ۱۸۴

تحقیقات انجام شده درباره منابع ۱۸۷

۱- وقایع نامه ها و دیگر منابع تاریخی ۱۸۷

۲- مسکوکات ۲۰۸

۳- کتبه ها ۲۱۶

۴- وقف نامه ها ۲۲۲

۵- فوت نامه ها ۲۲۷

۶- شجر نامه ها ۲۳۱

۷- سوابق نامه ها ۲۳۲

۸- مع ترجمه شده ۲۳۵

۹- آثار انتشار یافته (تصحیح و بدون تصحیح) ۲۴۴

بخش دوم، پژوهش های انجام شده درباره تاریخ سیاسی سلجوقیان ۲۵۹

۱- سلجوقیان در آثار گونه گونه ۲۵۹

۲- سلجوقیان بزرگ ۲۸۸

۳- سلاجقه آتاتولی ۳۰۲

۴- سلاجقه کرمان ۳۲۴

۵- سلاجقه سوریه ۳۲۶

۶- سلاجقه عراق ۳۲۹

۷- اتابکان ۳۳۲

۸- نخستین امیرنشین های تأسیس شده پس از نبرد ملازگرد ۳۳۸

۹- پژوهش های زیست نامه ای ۳۴۴

۱۰- نیردها ۳۵۶

۱۱- دولت های معاصر سلجوقیان ۳۶۷

۱۲- جنگ های صلیبی ۳۷۷

بخش سوم، تمدن و فرهنگ در دوره سلجوقیان ۳۸۵

- ۱- حیات اجتماعی و فرهنگی ۳۸۵
 - ۲- اقتصاد سلجوقی ۴۰۴
 - ۳- حیات دینی سلجوقیان ۴۱۳
 - ۴- حیات علمی و تربیتی در دوره سلجوقیان ۴۲۲
 - ۵- سلامت و مؤسسات مربوط به آن در دوره سلجوقیان ۴۲۹
 - ۶- تشکیلات سلجوقیان ۴۳۵
- گامشما ۴۴۱
- نمابه ۴۶۵

www.ketab.ir